

Arkivverket
Postboks 4013 Ullevål Stadion
0806 Oslo

Postadr./Postaladdress: Postboks 1247, 3205 Sandefjord
E-post/Email: vestfoldarkivet@vestfoldmuseene.no
Besøksadr./Visitingaddress: Hinderveien 10, 3223 Sandefjord
Internett: www.vestfoldarkivet.no
Telefon/Phone: +47 970 67 296
Foretaksnr: 993871184

Sted: Sandefjord

Vår dato: 14.09.2020

Vår ref.: 20/162

Deres ref.: 2018/14662

Sluttrapport for prosjektet "Hvalfangstarkiver - ordning, tilgjengeliggjøring og formidling"

Hvalfangstarkivene som er på Norges dokumentarliste reflekterer en næringsvirksomhet av stor samfunnsmessig betydning regionalt og nasjonalt gjennom mer enn 100 år. I Vestfold førte samspill mellom økonomisk satsing, teknisk nyvinning og spesialisert mannskap til at Norge ble en av verdens største hvalfangstnasjoner. Hvalfangsten har satt spor etter seg i vestfoldsamfunnet, både økonomisk og kulturelt, og sporene finnes i arkivene. Dokumentasjonen etter hvalfangsten henger tett sammen med anden næringsvirksomhet i regionen. Det arbeides for tiden med arkivene etter verftsindustrien (som bygde mange hvalbåter) og Jahres Fabrikker som var en viktig råstoff-foredler. Sistnevnte virksomhet brukte som hovedprodukt hvalolje til produksjon knyttet til belysning, smøremidler, framstilling av fettstoffer i bl.a. margarin, såpe- og malingsindustrien. For å sikre en helhetlig samfunnsdokumentasjon, er det vesentlig å sørge for at man bevarer arkivene etter råstoffleverandørene, altså hvalfangstselskapene. Derfor er arkivene etter en rekke andre sentrale aktører som Sæbjørnsens hvalstasjon en del av prosjektet. Dette vil være av betydning for å få et fullstendig bilde av områdets næringslivshistorie.

Som historisk tema undersøkes hvalfangsten fra stadig nye vinklinger. Vestfoldarkivet får ofte henvendelser og har jevnlig besøk på lesesalen om ulike spørsmål knyttet til hvalfangsthistorien. Arkiver knyttet til hvalfangsten er nå (med noen få unntak) oppbevart hos Vestfoldarkivet. Innsyn forvaltes av Vestfoldarkivet som behandler henvendelser og veileder på lesesal. I samarbeid med ansatte på Hvalfangstmuseet som er eksperter på hvalfangsthistorie har vi et potensielt bra tilbud til publikum. Men for å kunne betjene forskere og andre interesserte på en god måte, er det en forutsetning at hvalfangstarkivene er systematisert og katalogisert. Erfaringsmessig er forespørslene knyttet til hvalfangstnæringen av en slik karakter at dokumentasjonen som søkes, er å finne i flere arkiver. Det er gjerne en strukturell forbindelse mellom flere hvalfangstselskaper og arkivene, hvilket tilsier at alle arkiver må være ordnet for at man skal kunne hente ut tilstrekkelig relevant dokumentasjon til den som etterspør. Alle hvalfangstarkivene skal være tilgjengelig via Arkivportalen.

Vi søkte og fikk prosjektmidler av Riksarkivaren til et prosjekt for å ordne og tilgjengeliggjøre en rekke arkiver knyttet til hvalfangstnæringen. Prosjektet er ferdigstilt juni 2020.

I februar 2020 åpnet Hvalfangstmuseet sin nye utstilling «Vi var ute etter hval». Hvalfangsthistorien er lang og innholdsrik. Utstillingen fokuserer på utvalgte temaer som har vært lite belyst i museet tidligere og lar aktørene selv komme til orde. Tittelen på utstillingen er et sitat fra skipsreder Lars Christensens bok *Such is the Antarctic* fra 1935, hvor han forklarer bakgrunnen for sitt mangeårige engasjement i fangst- og forskningsvirksomhet i Antarktis. Utstillingen er i stor grad bygget på museets foto- og filmsamlinger, gjenstander og arkiv, samt innlånt materiale.

Følgende personer har vært tilknyttet prosjektet:

Lone Kirchoff (Vestfoldarkivet), Jan Erik Ringstad (Hvalfangstmuseet) og i (første fase Marit Slyngstad, Vestfoldarkivet). Prosjektsansvarlig: Karianne Schmidt Vindenes.

Til sammen er 155 hyllemeter blitt systematisert, registrert og publisert i Arkivportalen.

Følgende arkiver er prioritert:

Arkiv	Omfang	Prioritet
AS Thor Dahl, disponent for flere selskaper	87 hm.	Dokumenterer oppstarten av fangst fra Syd Amerika og i Sydishavet i 1904, viser utviklingen over flere fangstepoker samt overgangen til nye næringer etter hvalfangsten tok slutt.
AS Ørnen	2,1 hm	Dokumenterer første fangstepoke i Sydishavet.
Melsom & Melsom, disponent for Globus AS, Polaris AS, Norhval AS, Thorsdal AS	2,6 hm	Store deler av arkivet ble destruert av tidligere eier på 1990-tallet. Lite dokumentasjon fra før fra Larvikbasert hvalfangstselskaper.
Brødrene Sæbjørnsens hvalstasjon	28 hm	Sæbjørnsen drev fangststasjon fra norskekysten fra 1930 – 1959. Dokumenterer norsk landbasert fangst i Nord-Atlanteren.
AS Kosmos	5,6	Tilvekst
Ellefsen Tennskruefabrikk	18,3 hm	Ellefsen utviklede tennmekanismer for granatharpuner. Produserte for inn og utland 1910 - 1958
Kvalitetssikring av arkiver overført fra museet juni 2018.	10,5 hm	En del av materialet supplerer tidligere overførte arkiver og er tilbakeført rett arkivskaper.
Etikettering av arkiver som ikke har etiketter fra før, utarbeide / supplere aktøromtaler		Kvalitetssikring kataloger

Prosjektregnskap

Inntekter	2018	2019	2020
Tilskudd Arkivverket	200 000	200 000	
Overføring av prosjektmidler		101578	116 274
Egeninnsats Vestfoldmuseene	100 000	75 000	25 000
Totalt	300 000	376 578	141 274
Utgifter			
Lønnsmidler – ordning	148 422	225 304	126 274
Lønnsmidler – veiledning, prosjektledelse, fase 1 og 3	35 000	15 000	5 000
Ordningsmateriell	15 000	20 000	10 000
Totalt	198 422	260 304	141274
Overført til neste budsjettår	101578	116 274	0

Tilskuddene fra Arkivverket har vært ført på en egen prosjektkonto som er en del av Vestfoldmuseenes revisjon.

Med vennlig hilsen

Karianne Schmidt Vindenes
avdelingsdirektør